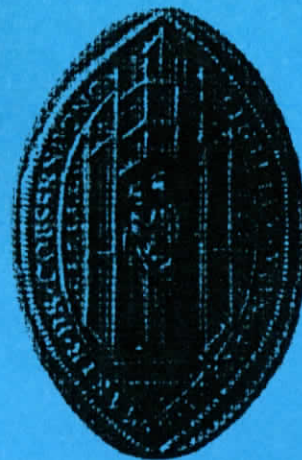

Corsendonk[®] bier

ZALIG GENIETEN

Distr.: N.V. Brouwerij Corsendonk 2360 Oud-Turnhout Tel. 014/ 41.39.72

8 ste jaargang 1991
nr. 3 september

Corsendonca

Kantoor van afgifte: Oud-Turnhout
Trimestrieel tijdschrift

v.u. H.Miguet
Sprinkhaanweg 4
2360 Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

**Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/ 67.12.71**

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

**St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/ 42.30.92**

Voorwoord.

Iedere vereniging heeft wel eens zwakke momenten, waarop alles vierkant lijkt te draaien. Zo kwam ook jullie tijdschriftje dit jaar langzaam op gang : het moet zowat in 't begin van juli geweest zijn dat het eerste nummer van deze jaargang verscheen. Nochtans valt nu, amper een tweetal maanden later, reeds nummer 3 in de brievenbus. Het lange wachten loont intussen wel de moeite.

Ook de voorbereiding van de volgende publicatie, "Oud-Turnhout in de jaren tachtig", vergde meer tijd dan oorspronkelijk verwacht. Enerzijds is het een enorme opdracht om de verzamelde persartikels, die in tien jaar over onze gemeente verschenen, door te nemen en er een selectie uit te maken. Anderzijds moeten we ook hierbij weer roeien met de riemen (hier mensen) die we hebben. IJzer met handen breken valt ook ons moeilijk.

Over enkele weken zullen onze leden, in een afzonderlijk schrijven, over de komende publicatie meer geïnformeerd worden. Zij krijgen, zoals gewoonlijk, de gelegenheid om dan tegen gunstvoorwaarden in te tekenen. Het wordt vast een boek dat zeer veel mensen zal aanspreken en daarom ook vlot van de hand zal gaan. De autochtonen zullen aan een aantal gebeurtenissen, die zij van dichtbij of van ver hebben meegemaakt, herinnerd worden. De inwijkelingen vinden er een aantal "mijlpalen in de geschiedenis" van de laatste tien jaar van hun gemeente in. Het geheel is geïllustreerd met tal van foto's.

Intussen dokteren enkele mensen de strategie uit voor de werking van Corsendonca in de komende jaren. Wij blijven werken aan de heemkunde in ons dorp, zij het zonder spectaculaire activiteiten, met de middelen en de mensen die wij ter beschikking hebben en op een realistische manier.

Hugo Miguet

voorzitter

Albert Sohie

(vervolg van de herinneringen van Louis Bastiaensen aan de kunst-schilder)

Jan Bastiaensen, hovenier bij Albert Sohie

Louis Bastiaensen, de man die ons zijn herinneringen over Albert Sohie vertelde, is op Zwaneven, in een van de huisjes naast de vroegere fabriek van Bruggeman, geboren op 17 september 1912. De vader van Louis, Jan Bastiaensen, was afkomstig uit Kasterlee, waar hij op 27 februari 1883 geboren werd. In 1908 kwam hij naar Oud-Turnhout, waar hij werkte in de plantsoendienst van Bruggeman op Zwaneven. Na drie jaar legerdienst, gevolgd door de eerste wereldoorlog (4 jaar) trok, Jan naar de cementfabriek in Ravels. Al vlug bleek dat hij dit werk heel moeilijk aankon. De oorlog liet ook bij hem zijn sporen na : zijn gestel was ondermijnd door gas tijdens de oorlogsjaren. De ervaring die hij had opgedaan in de plantsoendienst van Bruggeman hielp hem dan om als hovenier bij Albert Sohie in dienst te treden.

Daar Sohie aan beide zijden van de Kerkstraat grote oppervlakten eigendom had, was dit een niet onbelangrijke opdracht. Langs de Kerkstraat, aan de overzijde van het woonhuis, op de gronden waar nu de school staat, lag de "voorhof". Hier werden vooral aardappelen gewonnen. Toen de schilder niet meer, of veel minder vaak, naar de Liereman trok, werd de "schildersbarak" uit het natuurgebied naar deze voortuin overgebracht. Achter het huis langs de Kerkstraat, in de richting van het Schildershof, bevond zich een zeer ruime tuin met lanen tussen vijvers door. Deze vijvers waren restanten van oude bochten van de Aa. Tussen de bomen stond een kippenhok met kippen en kalkoenen. Verder hield Sohie er heel wat fruitbomen op na. In de serres, bij zijn woning en bij het atelier, werden vooral druiven, ander fruit en groentes (meloenen, tomaten, aardbeien, ...) gewonnen. Sohie won ook heel wat geneeskrachtige kruiden op zijn domein. Hiervoor kreeg hij zeer

geregeld bezoek van mensen met bepaalde "kwalen". Het was ondermeer om deze reden dat de kunstenaar vaak als een zonderling figuur in het dorp nagekeken werd.

Als zoon van een druiventeler hechtte de schilder zeer veel belang aan zijn druivenstokken en wist hij dat het snoeien zeer belangrijk was voor de opbrengst en de kwaliteit van de druif. Daarvoor liet hij aanvankelijk snoeiërs vanuit Hoeilaart overkomen. Jan Bastiaensen, die tijdens de oorlogsjaren een aardig mondje Frans had geleerd, wist echter zeer vlug de knepen van het vak onder de knie te krijgen door de "professionelen" (frans-sprekenden) uit Hoeilaart te volgen tijdens hun werkzaamheden in de serres van Sohie. De "Walen" moesten deze klus niet vaak komen klaren. Voor een dergelijke oppervlakte tuinbouwgrond had men vanzelfsprekend heel wat meststoffen nodig. De mest liet de kunstenaar overkomen uit het Limburgse Peer, waar de familie in een gehucht een grote hoeve met koeien had. De mest werd per trein naar Turnhout aangevoerd.

Jan Bastiaensen was een graag gezien man bij Albert Sohie. Hij werd door de schilder in vertrouwen genomen, meer dan om 't even wie van zijn kennissenkring. Iedere dag kreeg Jan een fles wijn van zijn meester. Toen Sohie in 1927 een Minerva kocht zou Jan Bastiaensen zijn chauffeur worden. Het plotse overlijden van de meester trok echter een streep door de rekening. De Minerva werd zelfs nooit afgeleverd.

De schilderijen van Sohie

Sohie schilderde vooral natuurlandschappen, zeer zelden portretten. Louis Bastiaensen herinnert zich niet dat Sohie schilderijen verkocht. Hij weet nog wel dat er een reeks werken werden verpakt voor een tentoonstelling in Parijs. Geregeld schonk hij bij een of andere gelegenheid doeken aan vrienden of aan bepaalde instellingen.

Vele van zijn schilderijen bleven op de zolder van het Schildershof staan. Daar na het overlijden van de kunstenaar het Schildershof

niet onderhouden werd, zijn er onder het lekkende dak heel wat doeken verrot. Toen, na de dood van Surinx, het oude atelier werd leeggehaald, stookte men talrijke kleine werkjes op.

Ook van de tekeningen die Sohie maakte op de binnenkant van grote schelpen (bijvoorbeeld mosselschelpen), is niets overgebleven.

Louis Bastiaensen herinnert zich dat Sohie niet al zijn schilderijen signeerde, zodat we mogen geloven dat er momenteel links en rechts een aantal werken met een andere naam prijken.

Bij de verkoop na de dood van Surinx, werden de nog bestaande schilderijen verkocht, meestal aan antiquairs, zodat ze nu erg verspreid zitten. Het zal daarom zeer moeilijk zijn om een inventaris op te maken van de werken van deze Oud-Turnhoutse kunstenaar.

Nalatenschap van Sohie

Bij het overlijden van kunstenaar Albert Sohie in 1927 ging het vruchtgebruik van zijn kapitaal en goederen naar zijn vriend Eugène Surinx. Deze laatste ondernam niets om het Schildershof te onderhouden, zodat dit erg in verval geraakte. Eenzelfde lot onderging een groot deel van de schilderijen die zich nog op de zolder bevonden. Na het overlijden van Eugène Surinx op 12 mei 1936 werden alle goederen verkocht door de erfgenaam van Albert Sohie : dr. Denisty.

De inboedel, inclusief de schilderijen die nog intact waren, werd op een openbare verkoping in de herberg "De Leeuw" (6) van de hand gedaan. Vooral antiquairs wisten de meest waardevolle dingen op te kopen. De "minder waardevolle" voorwerpen, de geschonden schilderijen enz... werden opgestookt. Op dat ogenblik werd een groot deel van de onroerende eigendommen verkaveld en verkocht. Het Schildershof werd gekocht door de heer Jan Ceulemans, die het liet verbouwen tot een woonst.

Hugo Miguet

(6) De herberg "De Leeuw" bevond zich langs het dorpsplein, waar nu het agentschap van het Gemeentekrediet gevestigd is.

Het O.L.Vrouw-altaar in de St.-Bavokerk

Zittinge van den fabrieken raed der Parochiaele Kerk S. Bavo Oudturnhout bijeengeroepen door den Eerw. Heer Pastoor en voorzitter van den zelve raed, waer in beslooten is als volgt. Overwoogen hebbende den geringen staet van onse Lieve Vrouwe Altaer, bijeengemaekt van 2 verschillende altaers waer in zig bevonden verschillende Pilaeren van beneden gansch doogeknaegt van den hout wormen, nog staende in zijne eerste grondverwe sedert 1805, gedeeltelijk versleeten, soo dat het schier vrugteloos zoude geweest hebben van eenige onkosten aen den zelve te laeten doen of marbereseeren. Soo heeft den kerkenraed goed gevonden, jae noodzaekelijk, den zelve bij geleegenheid te verkoopen en eene nieuwen altaer te doen maeken en hebben hier toe verkoosen Judocus Antonis Meesterschrijnwerker.

Aldus gedaen in Oudturnhout den 5 Juni 1840

waeren tegenwoordig

Den Eerw. Heer P. Kersselaers Pastoor
en voorzitter, Petrus Janssen, Petrus van Gorp,
Joannes Baptista Van Miert, Joannes Janssens en Franciscus
Stynen.

Dezen Altaer is verkocht aen het Kerkfabrik van Luykx-Gestel, Provincie Noord Brabant, ongelukkiglijk door den brand verslonden den 1 Mey 1840, voor de somme van francs 190,47. Om desen nieuwen altaer des te gemakkelijker en tot voordeel der Kerk uyttewerken hebbe ik eene inscriptie geopent voor titel hebbende : intekeninge voor eenen nieuwen altaer ter Ere van onse Lieve Vrouw, waer op ingeteekent hebben de volgende Parochiaenen voor eene somme als blijkt uyt den volgenden naemlijst.

	francs
P.D. Kersselaers Pastoor	30
Petrus Van Gorp Kerkmeester	5
Petrus Janssen "	5
Joannes Baptista Van Miert "	5
Joannes Janssens "	5
Franciscus Stynen "	10
Petrus Jacobus Van Miert	5
Elisabetha Borghs	20
Maria Borghs	5
Joannes Lauwers Brouwer	20
Jacobus Van Dael	20
Joannes Wouters	5
Michaël Crols	5
Adrianus Stynen	2
Petrus Stynen	3,5
Gerardus Veughs	5,28
De Kinderen Clymans	2,42
Thomas Borghs	1,48
Waltherus Cos	1,05
Jacobus Vaerten	2
Petrus Van de Vliet	3
Cristina Borghs	3
Henricus Bosch	3
Joannes Melis	1
Josephus Dierckx	1
De We. Franciscus Luyten	3,15
Petrus Clymans	1
Cornelius van Troy	1
Petrus Michilsen	2,11
Gerardus Janssens Turnhout	5
De Kinderen Janssens Slagmaalen	2,58
Joannes Baptista Borgmans	3
Josephus Kevelaers	1
Franciscus Nijs	1,50
Petrus Nijs	1,58
Joannes Bened. Savelkoel	1

Willebrordus Broeckx	1,5
Joannes Driesen	1,58
Cornelius Boogers	1,5
Dympna Broeckx	2,26
Adrianus Sels	1
Joannes van Gestel	1,81
Dympna Sels	2,5
Maria Magdalena Janssens	4
Franciscus Peeters	1,26
Joannes Bapt. van der Veken	1
Willebrordus van Leuven	1,58
Joannes van Pelt	1,58
Christianus van Herck	1
Joannes Baptista Smets	1,58

Totale somme 214,01
 somme van den verkochten Altaer 190,47

beloopt saemen 404,48

Voorders zijn hier in niet begrepen eenige kleyne giften onder den frank, nog ook het geen in den offerblok tot het zelve eynde gestelt is bevonden, hetwelk saemen nog beloopt tot 7 francs 65 cent. Dus dat de geheele somme beloopt tot fr. 412,13.

De EErste Mis heb ik gecelebreert aen den nieuwen altaer den 20 October 1840 eamque missam celebravi pro menefactoribus hujus altaris

P. Kersselaers
 Pastor

De adoptie van Dumbrava, een brokje "hedendaagse" geschiedenis, deel 2.

In ons vorig nummer hebben we de wordingsgeschiedenis van de adoptie en de reisvoorbereiding naar Roemenië beschreven. Nu gaan we verder met het reisverslag van de hand van verslaggever Dirk Peeters.

"Reisverslag.

Aan de Hongaars-Roemeense grens kenden we geen problemen. Enkele "schildknappen" vroegen een blik cola en de grenspostoverste vroeg, nadat we hem reeds een groene, rode en blauwe stylo hadden gegeven, er nog een zwarte bij en om alles te overhandigen op zijn kantoor.

We vulden heel stipt, korrekt en net onze verblijfsvergunning in zoals hij het ons beval en daar was eindelijk ... ROUMANIE.

Onmiddellijk doemt er een enorm chemisch bedrijf op. Stank alom. Hier worden kunstmesten geproduceerd en de reden ligt voor de hand waarom dit bedrijf in de onmiddellijke omgeving van de landsgrenzen moest liggen. Er wordt ook aardolie gewonnen zoals blijkt uit de aanwezigheid van de torens. In de direkte omgeving van de fabriek werken grote groepen mensen met de hak op de akkers.

In het stadscentrum van Oradea maken kinderen het V-teken en vragen om chocolade. Vrouwen wassen in de beek en ten noorden van de E 60 worden de West-Karpaten steeds hoger en mooier. In de vlakke landbouwgebieden duiken kilometerslange dijken op die een stuwmeer omsluiten. De E 60 naar Cluj is kronkelend en schommelend, maar best doenbaar.

Tijdens een korte "plashalte" vragen de kinderen stylo's voor hun schooltaken. Er zijn in Roemenië genoeg stylo's te krijgen en toch niet duur. De wafel die ze krijgen eten ze niet op maar ze wordt onmiddellijk opgeborgen.

We passeren Dumbrava maar rijden door naar Cluj-Nopoca, om daar de afspraken te maken met de tolk, met Artsen zonder Grenzen en om daar te overnachten in een aangewezen hotel met

bewaakte plaatsen.

De idee om 's avonds nog naar Cluj te gaan, leek toch een miskleum. De afspraken met de tolk werden wel gemaakt, het hotel was er wel, maar niet zo goedkoop als was gezegd en zonder bewaakte parking en Artsen zonder Grenzen was 's avonds niet meer te vinden. Cluj is een mooie maar 's avonds een onverlichte stad...

Een vrouw stapt in en gidst ons naar de partijgebouwen van de F.S.N. (Front voor Nationale Redding). Een taxi rijdt voor tot aan Hotel "Sport", een telefoongids voor de omliggende dorpen blijkt niet te bestaan, de auto onbewaakt achter laten wil niemand en daarom ... in de duisternis terug naar Dumbrava.

In de huizen brandt sporadisch een lampje, langs de weg is er helemaal geen verlichting; wel onverlichte paarden- en ossenspannen.

9.15: Dumbrava! Hoewel we pas 's anderendaags werden verwacht was het ontvangst allerhartelijkst. Een avondlijk maal met "Suika" (zelfgestookte pruimenjenever), bier, wijn, kaas, koek en vet werd opgediend.

Echt hongerig waren we niet, de tafel werd ontruimd om 's anderendaags terug als ontbijttafel te dienen.

Buiten onze verwachting konden we diezelfde avond nog kennis maken met Gyöngyi, een jonge vrouw uit Dumbrava die vlot Duits sprak en gedurende ons verblijf voor ons wilde tolken, ons gidsen, helpen en begeleiden. Iemand die de mensen en het dorp goed kende en Duits sprak, na Cluj was dit weer de zoveelste toevalstref-fer die de reis aangenaam maakte.

Oud-Turnhout heeft geluk en adopteerde een leuk dorp.

Nog een Suika met de gastheer voor het slapen gaan...

Woensdag 3 april 1991.

Na het ontwaken volgde een kennismaking met de andere gezinsleden en de overige boederijbewoners. We gingen een frisse neus ophalen buiten en nuttigden een stevig ontbijt dat begon met de 50° sterke Suika op de nuchtere maag.

Jan startte de camera, want vanaf nu was dat zijn full-time opdracht. Er werden bezoeken gebracht aan verschillende gezinnen

die steeds uitnodigden om binnen te komen.

De huizen in Dumbrava -195 in totaal- staan niet parallel langs de weg maar allen haaks erop. Aan de huizen is reeds te zien wie er woont. Opvallend is dat vooral de Hongaren de meest verzorgde woningen hebben. De Zigeuners daarentegen leven in erbarmelijke omstandigheden. Naast de Hongaren en de Zigeuners bestaat de bevolking in Dumbrava voor de overige helft uit Roemenen.

De meeste woningen hebben een erf en een boomgaard. Duidelijk gericht op zelfvoorziening beschikken de meeste gezinnen over: enkele schapen, kippen, 1 of 2 runderen, (buffels), soms 2 paarden voor het paardenspan en een koppel varkens.

Brood wordt zelf gebakken per gezin.

De mensen in Dumbrava werken thuis, op het land, in Capusu Mare in een mineraalwaterbedrijf of in Cluj-Napoca in de industrie. Ze vertrekken 's ochtends heel vroeg en gaan 's avonds vroeg te bed. De verbinding Dumbrava-Cluj is met openbaar vervoer slecht en daarom worden werknemers soms verplicht de werkweek in Cluj door te brengen.

In het dorp zijn twee kerken: de orthodoxe en de gereformeerde. Dumbrava viert daarom ook 2x het Paasfeest, omdat de orthodoxe Pasen een week later is.

Er is een schamele winkelruimte en een bouwvallig café. In de winkel zijn alleen elementaire kledij (schoenen) en wat gerantsoeneerde voedingsprodukten (suiker, bloem, conserven) te krijgen.

Toerisme bestaat er niet. In Capus, een andere deelgemeente van Capusu Mare, is een kleine camping.

De woningen zijn goed onderhouden, voorzien van veel tapijten en slechts van schamele meubels. (De Roemeense meubels moeten degelijk zijn maar te duur voor de bevolking en uitsluitend bestemd voor de export) Het bed is naast slaapplaats ook zitplaats wanneer er verschillende gasten zijn. Electriciteit is voorzien, in het dorp hebben enkele gezinnen telefoon en de meesten (die we bezocht hebben) een T.V. Bemoedigend is wel dat in haast alle huizen boeken worden aangetroffen.

De waterverdeling is in Dumbrava een probleem. De laagst gelegen helft van het dorp kan van de 'waterleiding' genieten. De andere -

hoger gelegen- helft van het dorp kan alleen 's ochtends water bekomen. Voor de rest van de dag moeten ze beneden in het dorp met emmers water halen.

Zeker niet alle gezinnen hebben een auto. Het is slechts een minderheid die een auto bezit. In tegenstelling tot ons mobiliteitsprobleem kampen de Roemenen eerder met een immobiliteitsprobleem.

Voor ons kunnen hun eetgewoonten wel problemen geven omdat hun maaltijden eenzijdig zijn, veel vet en weinig verse groenten bevatten.

's Zomers zouden er wel meer verse groenten worden gegeten. Het lijkt dus eerder een probleem van bewaar technieken.

Hun drinkcultuur lijkt voor ons mateloos. Bij elk contact wordt de gast verplicht tot het nuttigen van hun 50° sterke suika of palinka. We veronderstellen dat het er zonder gasten wat soberder aan toe gaat. De drank was wellicht wel de oorzaak van de bekende maag- en darmproblemen.

De omgeving en de natuur rond Dumbrava is mooi. De onbeboste Karpatenhellingen verbergen de andere dorpen. Rond Dumbrava komen de vos, ree en wolf nog voor. Op een winter werden er in Dumbrava 10 wolven gevangen die het dorp naderden op zoek naar voedsel.

De bomen in de boomgaarden worden gekalkt tegen de aanvreter door de hazen in de winter.

In de voormiddag reden Cyriel, Dirk en Gyöngyi naar Cluj om de zending te bezorgen bij Artsen zonder Grenzen en om de tolk, na herhaalde oproepen en afspraken toch af te zeggen. De tolk, Corina, begreep wel dat we met Gyöngyi geen behoefte hadden aan een tolk, maar kon deze afzegging niet appreciëren, wat ook weer begrijpelijk was na ons aandringen vooraf. Excuses alom. Gyöngyi, wat eigenlijk meiklokje betekent, vroeg op haar bedrijf verlof, nam verlof zonder wedde en zou ons twee dagen vergezellen.

Cluj-Napoca is de provincie-hoofdplaats op 30 km van Dumbrava. Een mooie stad met historische gebouwen, musea, universiteit en de geboorteplaats van de Hongaarse Koning Mathias. Aan de oostkant van de stad liggen de industriën.

Volgens de Roemenen is Cluj-Napoca de mooiste stad van hun land. Ook hier heeft de december (paleis)revolutie haar tol aan mensenlevens geëist. Er vielen 40 doden onder de burgers en op een plaats waar 4 mensen stierven staan nu de 4 kruisen.

In Cluj zijn verschillende grote hotels: Victoria, Sport, Belvedere, Casa Tineretului. In Casa Tineretului, waar Artsen zonder Grenzen hun tenten hebben opgeslagen, verbleef de zoon van Ceaucescu, Nico.

In de stad wonen 400.000 mensen. De spanningen tussen Hongaren en Roemenen zouden toenemen onder invloed van de Hongaarse partij, die sterk nationalistisch is en na de verkiezingen veel stemmen haalde, maar toch in de oppositie bleef.

Het onderscheid tussen het plattelandleven en de stadsdrukte is hier duidelijk. Voor elke winkel staan hier inderdaad tientallen mensen te drummen voor dikwijls gerantsoeneerde levensmiddelen.

De hoofdstraat veranderde van Strada Victorici in Strada 22 December. Buiten het oude stadscentrum worden de ruwbouwen van de appartementsblokken 'afgewerkt'.

In Cluj-Napoca draait de zwarte wisselmarkt op volle toeren en publiekelijk rond het Mathiasbeeld.

Op de terugweg van Cluj naar Dumbrava reden we -tot onze spijt maar onvermijdbaar- een hond dood; een grove slag zonder schade aan de auto.

Na het middagmaal in de tuin van Dr. Bembea werden de pakketten herverdeeld omdat Dumbrava 195 i.p.v. 150 woningen telde. Later werden de pakketten huis aan huis bedeeld in het vijf straten tellende dorp. We gaven er de voorkeur aan ze rechtstreeks aan de mensen te geven om te voorkomen dat er problemen zouden ontstaan bij een eventuele verdeling via derden. We hadden opgevangen dat dit in het verleden herhaalde malen oorzaak was geweest van -al dan niet- gerechtvaardigde verdachtmakingen. Voor ons blijft dit natuurlijk St. Niklaas spelen, maar de kleine inhoud van het pakket was waardevol, duurzaam, nieuw en een niet door ons te missen 'overschot'.

Aan de mensen werd dit gegeven als dank voor de door hun getoonde gastvrijheid. Zij waardeerden vooral dat ieder een zelfde

pakket kreeg. Het pakket bevatte: een pak koffie, 2 lampen, tuinzaden met Roemeense vertaling, perdolan voorzien van een Roemeense bijsluiter en enkele porties confituur. Op een bijgaande tekst werd Oud-Turnhout voorgesteld.

Na de bezoeken aan de gezinnen in het dorp werden nog 2 obscure plaatsen aangedaan: Het Buffet -plaatselijk café- en de disco. Er was juist genoeg voor iedereen.

In het café werd besloten om op donderdagvoormiddag een vergadering te houden om na te gaan wat de adoptie verder kon betekenen voor Dumbrava en voor ... Oud-Turnhout. Er werd nu reeds afgesproken deze vergadering nuchter, sober en zonder suika te houden.

(wordt vervolgd)

Dirk Peeters

Corsendonca Literair.

Van de morgen tot de avond stond de molen stil en nooit meer in kruis. Broos ging malen als het donker werd en in de vroege vonden de boeren hun zak klaar staan onder de molen. Ze namen daar vrede mee omdat ze met de mulder te doen hadden. Het zou wel beteren met de tijd.

En Broos ging 's zondags niet meer naar de kerk. Toen de pastoor daarover de mulder spreken kwam, had deze al de tijd stom naar de grond zitten kijken. Het bidden en smeken en schreien van zijn vrouw en de meisjes vermochten het evenmin de man te vermurwen.

"'t Had niet mogen zijn met Broosken..." was het enige wat ze soms van hem te horen kregen.

Broos maalde 's nachts, bleef tot over de middag in zijn bed liggen en zat de rest van de dag stuurs en stom weer op de avond te wachten.

En toen die keer de processie ging, bleef er een vaandel achter in

de kerk, het vaandel van Sint Donatus. Het werd van oudsher door de mulders gedragen en was aan de kerk geschonken geweest door de eerste Broos, toen de molen eens door de bliksem getroffen werd en de mulder zelf ongedeerd was gebleven. 't Was het mooiste vaandel uit de processie, met Sint Donatus zelf er op, een fier krijgsman met een vlamme bliksem in zijn hand.

En dat hebben vele mensen de mulder kwalijk genomen, dat ging hun te ver. 't Was geen processie zoals de andere jaren. Ze zagen het aan hun pastoor. Die leek soms nog veel ouder geworden. Ze werden het aan alles gewaar. Ze meenden het zelfs aan de klok van hun kerksken te horen. Die klonk niet zo hel als anders. Daar hing een beklemming over de hele ommegang. daar ging iets niet zoals het gaan moest in hun goede dorp.

En daar waren mensen die boos werden op de mulder en niet meer naar de molen wilden.

"Op een ander malen ze ook," zegden ze en ze reden met hun koren naar het naaste dorp.

Zo ging de zomer en de herfst en het was winter geworden, en de avond voor Kerstmis. 't Zou een schone, witte Kerstmis worden lijk het de hele dag stillekens gesneeuwd had. Tegen de avond was de hemel opengegaan en stond staalblauw over de witte wereld. Het was stil en uit het oosten kwam een scherpe, koude trek die de sneeuw kraken deed.

...Broos heeft het koud op de molen De hele dag heeft hij het koud gehad. Thuis hebben ze voor de zoveelste keer gepraamd niet naar de molen te gaan. Omdat het kerstavond was, hebben ze gezegd, en omdat er haast geen wind is, hij zou er vroeger nooit voor opgezeild hebben. Och, hij heeft ze laten zeggen maar.

Loom en zwaar draaien de wieken en tergend traag glijdt het meel in dunne slierten over de plank. Met de handen diep in de broekzakken en een koude druppel aan zijn neus staat Broos er naar te kijken. Hij weet het, dat is geen malen meer, aan één zak gaan er twee uren verloren. Toch zal hij doorzetten, al is het dan ook Kerstavond en al is er geen wind. Even denkt hij aan de vrouw en de meisjes en de warme kamer thuis. Andere jaren werden er wafelen gebakken, ze speelden kaart en de meisjes zongen. Maar toen was

Broosken er nog.

"Broosken..."

Zo zucht Broos-van-de-mulder en de oude molen kreunt het met hem mee.

En dan wordt het in zijn binnenste hard als steen. Voor hem wordt het geen Kerstmis, voor hem wordt het nooit iets meer. En hij voelt alleen maar de koude, die met scherpe scheuten door zijn leden gaat, en zijn grote verlatenheid.

Zo gaan de uren. Broos weet niet eens hoe laat het geworden is als hij ziet dat er geen meel meer uit de schuif komt. De molen draait niet meer.

Broos gaat buiten. Daar is geen zuchtje wind en boven de kale bomenrij staat groot en vol de maan. Als bij klare dag kan Broos het hele dorp, de huizekens ginder ver en het kerksken daar vlakbij zien. Ook het kerkhof met de kruiskens als zwarte streepkens op de sneeuw. 't Zijn er vele en toch kan Broos zeggen welk kruisken dat van Broosken is. Hij heeft er meer naar gekeken in de maneschijn. "Daar moet het goed zijn," denkt hij plots. "Daar valt niemand u lastig en 't is er misschien niet zo koud..."

Zonder te weten waarom hij het doet, gaat Broos de trap af en over de krakende sneeuw waar hij het molenpaadje weet. Zijn voeten dragen hem naar waar hij sinds zolang niet meer is gegaan, langs de hoge buitenste haag naar het kerksken toe. Even staat hij stil voor de gesloten kerkdeur. Dan gaat hij verder naar links, het kerkhof op, waar de blauwe kruiskens staan. Het laatste van de rij... Daar ligt Broosken begraven. Zo klaar schijnt de maan dat hij de naam lezen kan.

De sneeuw ligt er dik en Broos zakt er tot over zijn klompen in. Hij wordt het niet eens gewaar lijk hij daar te dromen staat, starogend naar Brooskens kruis. Alleen de maan en het kerksken zien hem daar staan, groot en donker midden de ongerepte blankheid rondom.

"Bang... bang... bang..."

Twaalf slagen wippen uit de toren en Broos voelt ze als een zware regen op zijn hoofd en schouders vallen. En meteen drukt hem al het leed van de voorbije maanden, zijn groot verdriet, zijn onwil en zijn koppigheid, zo zwaar, dat hij er van door de knieën gaat en

hulpeloos neerzinkt terwijl hij zijn armen om het kruisken slaat. Brooskens blauwe kruisken...

Plots krijgt hij het warm. Voor zijn ogen wordt het klaar als scheen de zon bij volle zomerdag. Er straalt licht door de ramen van het kerksken, het orgel speelt en de klok luidt, de kermisklok. De kerkdeur staat breed open.

En daar, juist lijk Broos het zo dikwijls zag gebeuren, komt de processie buiten. Maar, kijk nu... Die daar, die vooraan gaat met het kruis, dat is Peer nog, de oude kromme Peer, de stoeltjeszetter van in de tijd, hij moet wel dertig jaar dood zijn... En daar, Jan-Koob, de boer van 't Hof. Boven de negentig was hij geworden en toen de oudste mens van het dorp... Die daar, als dat Fonne van Heintje Geuns niet is... Fonne, jong en kloek, lijk toen hij kop naar beneden van de hooikar stuikte en zijn nek brak... En die daar almaardoor paternosters loopt te bidden, met zijn neusstem, is dat Baveleerke niet. Baveleerke, die binst de winter manden vlocht en 's zomers op bedevaart ging voor de mensen die daarvoor zelf de tijd niet hadden, naar Scherpenheuvel en Hakendover en elders nog.

En die daar... en die... Ze komen en blijven komen maar, al mensen die Broos gekend heeft en die hij daar sinds jaren begraven weet.

Daar!... Broos wil roepen, maar er komt geen klank uit zijn keel, hij heeft plots geen stem meer. Daar ziet hij het vaandel van Sint Donatus. Zijn vader draagt het. Broos-van-de-mulder, zijn bloedigen vader, met zijn zwart lakens zondagspak, fier rechtop, lijk de mulders altijd hun vaandel droegen. En achter hem, die oude man met de baard, de hoge zijden faas en de badfries, dat is zijn grootvader, de eerste Broos, krek zo lijk hij op het portret staat dat ze thuis nog van hem hebben. En dat jongetje aan zijn hand... God!... Broosken is het... Broosken, een echt en levend Broosken weer!... Ze zien hem niet, ze zijn hem al voorbij.

Nu vindt hij plots zijn stem terug.

"Broosken!"

Hij wil er naartoe lopen, maar raakt niet zo ver, iets houdt hem tegen. Broos sukkelt hen na, de sneeuw ligt daar opeens zo dik, het hele kerkhof rond. Dan gaat ze de dorpsstraat in en de

huizekens langs, die nu allemaal eender lijken met hun witte daken. En verder steeds, de hele ommegang langs de veldweg en over het brugskken, weer naar het dorp toe. Men hoort niemand en de voeten laten geen sporen na in de sneeuw.

Bezijden de weg strompelt Broos. Hij heeft alle moeite om de processiegangers bij te blijven, lijk hij almaardoor wegzinkt in de sneeuw. Toch geeft hij het niet op. Hij wil Broosken nog eens in het gezicht zien, hem toeroepen. Maar hoe hij zich ook weert, hij komt hen niet meer bij, blijft steeds een paar schreden achter.

Ginder is het kerksken weer. en daar het molenhuis. Nu ziet Broos, hij ziet het heel goed, hoe zijn grootvader, zijn vader en Broosken naar het huis kijken en hoe Broosken er met zijn vingerken naar wijst.

Dan komen ze aan de molen. Die staat daar, lijk Broos hem daarstraks achterliet, stil met uitgerolde zeilen. Plots blijft de processie staan en allen keren zich met het gezicht naar de molen toe. Broos ziet zijn grootvader, steeds met Broosken aan de hand, de molenberg opgaan. De oude zegt iets tot het jongetje en Broosken loopt onder de trap de haakstok halen, lijk hij dat voreger soms voor zijn vader deed. Met de haakstok trekt de oude mulder de laagste wiek naar zich toe, maakt het zeil los en begint het vakkundig op te rollen en vast te snoeren. Dan geeft hij de wiek een fikse duw en haalt de volgende naar zich toe. Zo komen alle vier de wieken aan de beurt. Dan zet hij ze in kruis, neemt Broosken bij de hand en samen nemen ze weer hun plaats in de processie in.

"Onze Vader die in de hemelen zijt.." bidt Baveleerke.

"Tam-tam... Tam-tam..."

Zo worden ze door het kerksken begroet. Er is veel licht in het kerksken, het orgel speelt en een na een trekken de ommegangers er binnen. Broos wil hen volgen, maar vlak voor hem gaat de deur toe.

En dan is er weer de grote stilte van de winternacht. Broos vindt zichzelf daar zitten met zijn armen om het kruisken. Hij ziet de andere kruiskens en het hele kerkhof en de flonkerende sneeuw overal.

"Bang..." doet het kerksken.

Broos schrikt er van op. Heeft hij daar zo lang gezeten! En wat is

dat geweest met Broosken, en zijn vader en zijn grootvader?... Broos weet het niet. Broos weet niets meer. Maar de koude voelt hij nu weer. Zijn rug, zijn armen en benen zijn stijf, zijn handen lijken bevroren. En Broos weet het zelf niet hoe hij weer overeind is geraakt en thuisgekomen.

... En het wordt een schone, witte Kerstdag, zoals voorzien. Vrolijk roept het kerksken en van overal langs de witte wegen komen er de mensen naartoe. En daar is vrede en vreugde in hun harten. Want ze hoorden het al vertellen van Broos-van-de-mulder. Hoe die laat in de nacht op het kerkhof is geweest, de koster vond die morgen zijn spoor in de sneeuw, en bij het graf van Broosken in de sneeuw heeft gezeten, God weet hoe lang. En meer dood dan levend is thuis gekomen, en geschreid heeft als een kind en almaardoor zegde dat hij Broosken had gezien.

Ze horen ook zeggen van Broos, dat die nu zwaar ziek ligt en ze bidden voor hem. Lijk ze hem zo'n sterke vent weten, die Broos-van-de-mulder, komt hij het wel door. En dan is alles weer goed, dan is hij de vroegere vriendelijke en blijde Broos weer.

En met zijn ene oog langs de zuidkant pinkt het kerksken de mensen toe. 't Is alles voorbij en vergeven, en niemand loopt er daar nog langer verloren. Ze kunnen het allemaal zien, dat ze kijken maar, naar de molen van Broos ginder...

Want die staat opnieuw in kruis!

Leo Op de Beeck

De gemeenteraad 100 jaar geleden.

Op **13 juli 1891** komen de raadsleden nogmaals bijeen. Toen was er immers nog geen sprake van betaald verlot. Het verpachten van het jacht- en visrecht in de Liereman en voor het weiden van vee voor een termijn van negen jaar wordt door zes raadsleden goedgekeurd. Drie stemmen tegen de verpachting omdat zij een termijn van zes jaar voorstaan.

Gemeentesecretaris Diels leest dan een brief van de directie van de Nationale Maatschap van de Buurtspoorwegen voor. Hierin wordt uitgelegd dat de geplande tramlijn Turnhout - Oud-Turnhout - Arendonk (grens) een lengte zal hebben van 15,7 km. De kostprijs wordt geraamd op 770.000 fr of ongeveer 49.000 per kilometer. Vermits het eerste gedeelte van de lijn tot aan het Zwaneven samenloopt met de aan te leggen lijn Turnhout - Mol, dient voor deze sectie slechts de helft van de kosten gerekend te worden. Zo komt het bestuur uiteindelijk tot een totale investering van 621.000 fr. Na aftrek van de tussenkomsten van zowel staat als provincie dienen de betrokken gemeenten in totaal 259.000 fr te betalen. Indien men rekening houdt met zowel inwonersaantal als het aantal km dat de tramlijn over het grondgebied van de betrokken gemeente loopt, dient Turnhout een som van 108.000 fr (of een jaarrente van 3.888 fr), Oud-Turnhout 60.000 fr (jaarrente 2.100 fr) en Arendonk 91.000 fr (jaarrente 3.276 fr) te voorzien.

Met dit voorstel zijn de raadsleden het niet eens. Besloten wordt een brief te zenden naar de Nationale Maatschappij van de Buurtspoorwegen om bezwaar aan te tekenen. De gemeente Oud-Turnhout heeft weinig belang bij de aanleg van deze verbinding. Vooral Turnhout en Arendonk zijn ermee gediend. Toen de gemeenteraad instemde om de studiekosten voor deze verbinding te dragen waren de raadsleden in de overtuiging dat deze lijn terzelfdertijd zou gerealiseerd worden met de verbinding Arendonk (grens) - Eindhoven.

De gehuchten van de gemeente zijn te ver van het geplande tracé verwijderd zodat de inwoners er geen gebruik van kunnen maken...

Tijdens de zitting van **27 juli 1891** wordt het aantal leerlingen dat kan genieten van kosteloos lager onderwijs in de scholen van Oosthoven, Centrum en Schoonbroek bepaald op 108 jongens en 62 meisjes. Hiervoor dient op de begroting van 1892 een som van 1.100 fr voorzien te worden.

De heer Diercxsens, voorzitter van de arrondissementsrechtbank te Turnhout liet via de arrondissementscommissaris weten niet akkoord te kunnen gaan met de verpachting van jacht- en visrechten in de Liereman. De gemeenteraad besluit echter om de beslissing van de vorige bijeenkomst te handhaven omdat de pachtvoorwaarden zoals die vastgesteld werden op 27 mei ll. op 19 juni door de provinciale overheid werden goedgekeurd.

Tijdens de bijeenkomst van **26 augustus 1891** komt nogmaals de tramlijn Turnhout - Arendonk ter sprake. Vanuit Turnhout was immers een schrijven toegekomen dat vermeldt dat de "Gedeputeerde Staten van Nederland" de verbinding Eindhoven - Arendonk (grens) goedgekeurd hebben mits de betrokken Nederlandse provincie en gemeenten tussenkomen in de kosten van aanleg. Daarom zijn er volgens de Turnhoutse bestuurders geen bezwaren meer voor de gemeente Oud-Turnhout. Na enig overleg wordt gestemd over deze zaak. Vijf raadsleden zijn in principe voor een tussenkomsst van de gemeente Oud-Turnhout, vier zijn tegen. Daarna wordt gestemd over het bedrag van de tussenkomsst. Schepen Meynendonckx stelt 25.000 fr voor, terwijl raadslid Van Gorp voorstander is van een bedrag van 30.000 fr. Zeven raadsleden zijn het eens met het voorstel van de schepen. Eén is akkoord om een hogere tussenkomsst te voorzien, terwijl het negende raadslid zich onthoudt. Wel wordt als voorwaarde bepaald dat de raadsleden van te voren inzage krijgen in de plannen en dat de lijn Eindhoven - Arendonk (grens) terzelfdertijd uitgevoerd wordt als de lijn Turnhout - Oud-Turnhout - Arendonk.

Ook de aanleg van de buurtspoorweg Turnhout - Sichem komt nog eventjes ter sprake. de raadsleden zijn akkoord om tussen te komen in de studiekosten voor deze lijn, waarna burgemeester Broeckx de zitting sluit.

Leo Verstraelen.

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/ 67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 3
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/ 42.15.28